

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻՒՄ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՕԹՆԵՒՏԱՍԱՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՒՌՆԻՒՄ ՈՒՐԲԱԹ 24 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1856

ԹԻԻ 527

ԶՄԻՒՌՆԻՒՄ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍԻ

Քաղաքական լուրերը մեծ հանդարտութեան մէջ կը զտնուին առայժմ. մանաւանդ որ Նիգլիյ բարձրագոյն ալ գոյ է ու նոյն տէրութեան երեւելի պաշտօնեաները գիւղերը գացած են. Սեֆին Բրիտանիոյ և Վերիտիոյ Սիւրբալ Նաւահանգ մէջ պատահած վէճը ի մասին զինուորապետութեան, բարեկամորէն լընդաւ, ինչպէս կը ծանուցանեն Նիգլիյ լրագրութիւնները:

Իտալիոյ գործերը գեղարդութեամբ միւսնոյն կացութեան մէջ կը գտնուին. բայց Կալէի քաղաքը լրաց իրը կը հաստատուի թէ մօտեւա ժողով մը պիտի գումարուի յիշեալ երկրին գործերը կարգադրելու համար: Նոյն բանը կըսէ նաև Կալէի քաղաքը լրագրութեան մէջ. կը և ոչ միւսը չեն ըսեր թէ երբ և ուր պիտի գումարուի այս ժողովը: Փարիզի ուսանողք ալ զերսպիւր մը մատուցիր են Նաբոլէոն կայսեր, կըսէ Սեֆին լրագրութեան, որով իրենց համակրական սերը կը յայտնեն իտալիոյ ժողովրդոց ազատութեանցը համար:

Պաղլիոյ Սեֆին անուն պաշտօնական լրագիրը կայսերական հրովարտակ մը կը հրատարակէ որով Նաբոլէոն կայսրը զինուորական միտալ կը շնորհէ սըր Վ. Ուիլիամ Գորտրիկին զօրապետին, որ Սեֆին Բրիտանիոյ թագուհւոյն զօրաց հրամանատարն է, նմանապէս նոյն միտալը կը նուիրէ Վիլիամ տը լա Սարմուա ասպետին որ Սարտեշիոյ թագաւորին զօրաց հրամանատար և պատերազմի պաշտօնեայ է: Վարձեալ նոյն լրագիրը կը հրատարակէ թէ Նաբոլէոն կայսեր հրամանագրով Սալաքոֆի գուբա պատուանոսնը շնորհուցաւ Նիգլիոյ մարաջատին. և այս պատուանոսնը հետ տարին 100 հազար ֆրանքի եւ կամուտ մը կայսերու համար շուտով օրէնք մը պիտի հաստատուի:

Երկաթուղեաց շինութիւնը մօտեւա պիտի

սկսի Ուուսիոյ մէջ մեծ գործունէութեամբ. քանզի օտարական բազմաթիւ ընկերութիւններ իրենց մէջմէկ երեսփոխանը յազարկած են ի Նիգլիոյ պաշտօնական հետ: Պաղլիացի ընկերութիւն մը, որոց գլուխը մօտիւ տը Սեֆին չիտ հոգակաւոր և մեծահարուստ սեղանաւորն է, արգէն լընդուցեր է կըսեն գաշնադրութի մը, որով Ուուսաց կառավարութիւնը թոյլտուութիւն կուտայ նոյն ընկերութեանը որ 4000 վերսթ տարածութեան մը վրայ երկաթէ ճանապարհ մը շինէ՝ արտօնութիւն ունենալով 99 տարի անոր եկամուտը առնելու:

Կոստանդնուպոլսոյ Սեֆին լրագրութեան կար նամակ մը կը գրեն Վրապիզնէն օգոստոսի 12 ամսաթուով: Սա նամակը Կորսի վերաբերեալ գործոց վրայոց կը գրէ, որոցմէ հետեւալ նշանաւոր յօդուածները կը քաղուի ի տեղեկութիւն յարգի հասարակութեան:

Նիգլիոյ գեղարդութեամբ, որ Նիգլիոյ ժամանեան բանակին քով Նիգլիոյ գործակալ էր Վ. Ուիլիամ փաշային գերութեան ի վեր, գէպ ի Ուուսաց յառաջապահ զօրքը յազարկեց զՍաթոր Սթիւէրթ պաշտօնակալը: Սա պաշտօնակալը մեծ քաղաքավարութեամբ ընդունուելով Կորս բերութեամբ Սեֆին գեղարդութեան առջև. որ հայագի պաշտօնակալէ ու պատերազմին ժամանակը հրամանատար էր անկանոն (պաշտօնաւոր): Վերաբերեալ, որ Ուուսաց ծառայութեան մօտէն էին: Սաթոր Սթիւէրթ պաշտօնակալին պաշտօնը կերելի թէ իմանալէր Կորսի ամրոցներուն այժմեան վիճակը. ուստի հրաման խնդրեց Ուուս գեղարդութեան որ պարտի և տեսնէ զանոնք: Սեֆին լրագիրը գեղարդութեամբ խոհեմութիւն բանեցնելով այսպէս պատասխանեց Նիգլիոյ պաշտօնակալին. «Եթէ եկած էք տեղեկութիւն ստանալու քաղաքին և անոր ամրոցներուն վրայոց, պա-

տահան մը չունիմ տալու ձեզ: Եթէ կուգաք, ինչպէս ականջս հասաւ, քաղաքը յանձնելու վրայոց խօսակցիլ հետս, գարձեալ պատասխան մը չունիմ տալու ձեզ: Վաշնոյ այս խնդիրները ինձմէ կախեալ չեն. որոց վրայոց հրամաններ չունիմ. ուստի ձեր կառավարութիւնը պէտք է որ ուղղակի իմ կառավարութեանս գրէ. և մեր հաղորդակցութիւնները պէտք է որ անմիջապէս գաղարին: Իսկ ընդհակառակն եթէ զբոսանաց և հետաքրքրական ճանապարհորդութիւն մը կը նէք, եթէ աշխարհաշրջիկ ոմն և անգլիացի պաշտօնատար էք, որ այցելութիւն կուգէք ընելու Ուուս պաշտօնատարի մը, յայնժամ խնդիրը կը փոխուի. և դուք իմ հիւրս կըլլաք. ու ձեզի համար պատրաստ են իմ տունս: Իմ սեղանս և իմ ձիերս: Եւ ինքս յօժարամիտ ընկերակից պիտի ըլլամ ձեզ ձեր շրջապայտը ժամանակը և ամեն բան պիտի ցուցունեմ. ուստի համարձակ ընդունեցէք իմ ծառայութիւնս»: Նիգլիոյ էր ասկէց աւելի քաղաքավարութիւն ցուցունել անգլիացի պաշտօնատարին, որ պարտաւորեցաւ ետ գառնալ, առանց կարող ըլլալու իւր պաշտօնը կատարել:

Սեֆին Սեֆին և Սաթոր գաղղիացի զինուորական պաշտօնատարները Տփլիս պտըտելու երթալով, այցելութեան գացին այնտեղ ճշմարիտ հայրապետին Հայոց Ներսէս անուն, որ 104 ամաց ըլլալով, անշուշտ Նեստորը կը համարուի բոլոր եկեղեցականաց: Փառաւոր և զուարթ ծերունի մըն է, սպիտակ ու երկայն մօրուքով, որ իւր մտաւորական բոլոր կարողութիւնները անվիաս պահած է: Իսկոտ մարդասիրութեամբ ընկալաւ այս գաղղիացի պաշտօնատարները և իւր սեղանը հրաւիրեց զանոնք: Սեֆին պատիւ Ներսէս Հայրապետը իւր պաշտօնական բնակարանէն, այսինքն Նիգլիոյ մէկնած էր Սոսկուա երթալու Նիգլիոյ կայսեր թագաւորութեան հանդիսին ներկայ գտնուելու հա-

ՔԱՂԱՔԱՔԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՈՓՈՒՄԻՒՆ ԵՒ ՅԻՍՈՒՍԻ

Իսուսն են երկուքն ալէտից,
Գառն են ցաւոց խօլ խուժանք
Լոտ ի հովիտս լալոնից:
Տանջ և տուայտ գմբդակ
Գարանամուտ արկածիւր
Տան միշտ ի մեզ ասպատակ:
Իսկ զի խուսել խուժապիմ
Ոգի առնուլ անձնապուր
Ես ի վշտաց ոխերիմ:
Որնչ գիրի մանկիկ գեռածին
Ողորմ ի ճիւղ և ի լոյց
Նախ ողջունէ զնոսին:
Եւ գոգ ընդ իւր տնկակից
Մնացանէ յոչ կամոց
Օւրթ փուշ ի վարդ զթախիծ:
Ենց մանկութիւն իմ զինե
Ինկճեալ աւաղ ի ցաւոց,
Իբր հողմավար ամպ թեթեւ:
Իբր եղևին ի հողմոց
Իտղիս, կամ ժայռ մշտածուփ
Ի կոհակայ խեղճեց:

(1) Աւաղիկայ և յետագայ երկու տաղաւորութիւնները՝ Կալէ կաթարի մարդասիրական ճանապարհ աշակերտ յարգի պարոն խալիկ Աբրահամեան թոյլնաւանդ պատանեկն աշխատասիրու, թիւն է զոր յօժարամիտ կը հրատարակեմք ի բարենախանձ յորդոր իւր ընկերակցաց և իւր հասակակից բոլոր աշակերտաց:

Օայրք ամպաթալ սէգ լերանց
Իբր հարկանին ի վրդով
Ի բարկաճայթ որոտմանց:
Երայէս և կեանք խորասոյլ
Ի յերաշխեպ և ի հոգ
Օփայ անդուլ աստ ի յոյզ:
Ուուս ես աշխարհ խաբուսիկ
Եւ յոյս պատիւ է քոյին
Օառածեցայք մի այլուիկ:
Ոչ ժառանգ ի բէն ոչ,
Օոր ոչ ունիս ընծեւել,
Սփոփութիւն ի հոգեւոյ:
Յիսուս խորիսի իմ յուսոյն
Եւ վշտահար իմ անձին
Դիւր ցանկալի և խրախոյս:
Եւուան քոյին յիշատակ
Իմ բեկ սրտիս հաստարան
Սփոփութիւն իմ միակ:
Սիրոյ քոյին փայտաւոր
Եւ կայծ խանդից իմ լուցիկը
Սիրոյ սրտիս իմ ճարակ:
Նուաղեցայ ի վշտիս
Գում շնորհիւ անձկաբեկ
Գում թո անկցի տէր ընդիս:
Եւ իբր ծաղիկ ինչ թառամ
Օուարթացեալ նորագեղ
Յերեկային ցողոյ նամ:
Օուարթ ի քեզ հրճուալից,
Կեցից կենցաղ բարեբաստ
Եւ զքեզ Տէր օրհնեցից:

Օրհնէ որ ոչ պայ կայ և ջուր,

Եւ պաշտօնեայդ հանձարոյ
Օուր ի պատիւ պանծաւ քոյ:
Եւ ես Սոսայդ ունկնատանջ
Երգարանիդ զողանջ:
Սին են Պինդար և Պինդոս
Պար պիմալայից Որինդոս
Եւ սուրբ աղբիւր կաստալեան
Յայժմու գիտնոց են խոտան:
Օն զամենայն դիր ի բաց
Օ ի կայտեցան ի փառաց
Եւուանք անշուք անշան
Յանարգութիւն են մարդկան:
Եւ խարհածեր այս բազին
Յորում արծաթ և ոսկին
Պաշտօն առնուն ի վեհից
Ի մարդկանէ իբր զդից:
Յում պէտ գրէ զայդոսիկ:
Օ ի ոչ տան ջուր և հացիկ
Եւ որ յուսոյն ի նոսին
Ի մայր կըցէ առ քաղցին:
Օչ թէ հայր իմ ինձ թողոյր
Բաղդ պանծալի փառաւոր,
Եւ բազին երկվար
Պարսպալաց օգապար:
Սեկհանդերձ մի լօգիկ
Շողղղենի զպգ կօշիկ
Եւ հրճուէի ի նոսա,
Բան զոր ուսայ ի Սոսայ:

մ. ր. քաղց ծանոթարհին խոնջութիւնները պար-
տաւորեցին զինքը Տիկիս մտաւ քիչ մը :
Միւրեւիտի տիրող իշխանու հին ևս Վաթէ-
լինա Տառեան , իւր պաշտի որդւոյն Մուկուա
կերթայ (ճակայի ծանոթարհաւ :

Նիւ - Լիւրքի պատկերազարդ լրագիրներէն մէ-
կը հետեւեալ տեղէ կու թիւնները կու տայ Կոստան-
դնուպոլսցի յարգոյ պարոն Խ . Սիւնեանին
վրայոք . որուն կենդանադիրը ևս նոյն լրագրոյն
մէջ կրաննուի :

Սիւրբաւան օրս թուրքաստանի վրայոք հրա-
պարակաւ խոսող կամ ատենադատութիւն ընող-
ներէն երես չեն՝ Կոստանդնուպոլսցի պարոն
Սիւնեանին է : Իւր այս բանին մէջ յաջողիւ
նոյն պատմութիւնները ու իշտեղաւ կրկնելու
համար՝ իրեն գտնադան կողմէրէն եղած հրաւեր
ները . հարկադրեցին զինքը . ինչպէս որ կըլսեմք
ատենադատութեան աւելի ընդարձակ ծամբայ
մը բանալ : Իւր խօսակցութեան նիւթերը՝ որ և
լցէ ժամանակ հետաքրքրական և օգտակար են,
բայց յառկապէս այս տարիներս , ըստարեւմ
թուրքաստանը կըհետեւի լուսաւորեալ ազգաց
քաղաքականութեանը :

Պարոն Սիւնեանը հասարակութեան հետա-
քրքրութիւնը և ուշադրութիւնը առաւելուպէս
կըշարժէ իւր տուած նորանոր բացատրութիւն
ներովը և իւր քննարանութիւններովը . որ բնիկ
թուրքաստանցիէ մը զրուցուած է : Եւ այս ա-
ռաջին թուրքաստանցին կըհամարուի , որ գրա-
կանութեան վերաբերեալ պաշտօնիւ մը լիւրի-
կայի ժողովրդեան առջև կերևնայ : Եւ յաւա-
զան տեսակ գրքեր և թղթակցութիւններ ու-
նեցեր ենք թուրքաստանի վրայոք , և այս եր-
կիր ծամբարդութիւն ընող շատ ատենախօսներ
մոտիկ ըրած ենք , բայց ասոց ամենքն ալ շատ
նեղ ու կարճ ծամբով կըխօսէին , և ասոցմէ և
ոչ մէկը չիրցաւ պարզ և լուսաւոր գաղափար մը
տալ թուրքաստանի և թուրքերուն վրայոք :

Մեր թուրքաստանի վրայոք ունեցած գաղա-
փարները , որոնք պարոն Սիւնեանին տուած
տեղեկութեանցը հակառակ են , կերևի թէ ա-
զարուակի գիշեր ըսուած լրագրացոյ պատմու-
թիւններէն և անոնց նման առասպելներէն
առնուած են : Բայց պարոն Սիւնեանին հա-
մար , հասարակութիւնը բնական և օրինաւոր
վիայութիւն մը ունի . քանզի այս անձը պարզի
աշակերտած , մասնաւոր աղնուական մըն է , որ մեր
գրագիտաց և ուսումնականաց ակմբին ուշա-
քրութիւնը շարժեց : Նիկիա ի մանկութենէ
ընտանի ըլլալով իրեն լցուց հետ , կատարեալ
կերպիւ անոնց օրեկցէ սովորութիւնները գիտէ ,

և մտնաւանդ իւր հասուն հասակին մէջ անոնց
ընկերութեան ու կառավարութեան գործոցը
հաղորդակից եղեր է : Իւր ատենախօսութիւն-
ները յստակ ու փեմանդղեղէնով զրուցուած
են , նմանապէս պատուական տեղեկութիւններ
կուտան ու արեւելեան ճշմարիտ հոգիով արտա-
սանուած են : Պարոն Սիւնեանը վեհանձն կեր-
պարանքով աղնուական մըն է , ու բուն թուր-
քաստանի զգեստով կատենաբանէ :

Հետաքրքրական բան մըն է այս . քանզի պա-
րոն Սիւնեանը առաջին անձն է , որ իւր գաղա-
փարակութեան ընթացքը մեր երկրին մէջ ը-
րած ըլլալով , դարձեալ թուրքաստանէն Սիւնե-
անը Վահանգիէլը կուգայ պարտելու : Եւ
ժամանակէ ի վեր բաւական ատեն Կոստանդնու-
պոլսի կեցած ու երկար ծանապարհորդութիւն
ներ ըրած է իւր բնիկ և ուրիշ երկիրներու մէջ :

Սեփի Նիւրտանիոյ Սիւնեանը թագաւորու-
թեան մէջ Վաղդիոյ ողորդից համար ստորա-
գրութեամբ ժողովուած զրամոց գումարը մէկ
միլիոն ֆրանքէն աւելի եղած է :

Վուրիէ տը Սարսիլ լրագիրը մանրամասն
տեղեկութիւններ կուտայ Սարսիլի քաղաքին
ըստ ամենայն մասին մեծնալուն և ծաղկելուն
վրայոք 50 տարիէ ի վեր : Համին 1821 Սար-
սիլի բնակչոց թիւը 109453 հոգի է եղեր .
1856ին յիշեալ թիւը հասեր է 233817 հոգիի
Բուիէ որ 35 տարուան մէջ 124334 հոգի ա-
ւելեր է : Իսթանբուլ 1806ին Սարսիլի քա-
ղաքական առանձին եկամուտը 6 միլիոն ֆրանք
էր , և գրեթէ նոյնքան ծախք կընէր : Իսկ այս
օրուան օրս այս եկամուտը 19 միլիոն կըհասնի :

Սոսիալ Սոսիալի մէջ ահագին հրկիզութիւն
մը պատահեալ՝ հոյ ճարակ ըրաւ քանի մը
ժամու մէջ իրանո ֆորթի հաշակաւոր գործա-
տուն մը որ կըվերաբերէր պարոնայք Պրիտուտ
և ընկերաց , Վուսի թէ այս հրկիզութեան պատ-
ճառած քննար 150 հազար լիւա սթէրլին է :

Լաւիէ (Լիւիէ) ըսուած լրագիրը՝ նամակ մը
կըհրատարակէ Վիստապոլսն գրուած . որուն
մէջ հետեւեալ տեղեկութիւններ կըկարդամք :

Վերսալի և Վուրիտի արքայապետութեան
պատիւ իննուհինս Ռուսոց հազար հոգի
այս օրերս հասաւ ի Վիստապոլս օրհնելու և
նուիրագործելու համար քաղաքին հարաւային
կողմը , որ շուտով պիտի շինուի ըստ հրամանաց
օգոստափաւ լիւիստայի կայսեր : Իսթըր եկե-
ղիցիները կործանուած գտաւ , և միայն սուրբ
Կրիստոսմանայ մատուռ մը կանգուն կար , ու
տեղ տախտակէ սեղանի մը վրայ սուրբ պատա-
րագ մատուց . որուն ներկայ գտնուեցան յիւ-

քառին և Բոնսիլիոյ ծովապետները : Եւ պաշ-
տօնատարներէն առաջինը Վիստապոլսի նաւա-
հանգստին հրամանատարն է և Բոնսիլիոյ ծովա-
պետին հետ պիտի քննեն ծովը ընկղմած նաւե-
րուն վիճակը և գուրս հանել պիտի տան այն
նիւթերը որ կրնան տակաւին բանի մը ծառայել :

Վիստապոլսի քաղաքին շինութեանը տեղ-
աւթիւն ընկու համար , որ ի գործ պիտի դրուի
կառավարութեան ծախսերը : Եւ քաղաքը
Բեքոպուրիէն եկած նոր ձեռով մը պիտի շինուի .
և այն տեղ ուր կըգտնուէին վեց մարտկոցները
որ քաղաքը կըպաշտպանէին , հիւանդանոցներ և
անկարողաց տներ պիտի շինուին : Հարաւային ու
հիւսիսային կողմանց մէջ հաղորդակցութիւնը
պիտի հաստատուի նաւակներէ շինուած կամուր-
ջով մը , որ սուրբ Նիկիոյ և սուրբ Միքայէլ
ըսուած հին բերդերուն մէջ տեղը պիտի ըլլայ :

Փարիզի Սիւրբ լրագրոյն օգոստոսի 15
թուոյն մէջ կըկարդամք :

Վոյսըրը երէկ մասնաւոր ունկնդրութիւն մա-
տուց լիւիստայի մէջ մօտեւ տը Պրիւ-
նով սեպտեմբր , որ Ռուսոց կայսեր արտաքոյ
կարգի գեսպանն է ի Փարիզ , Եւ երեսնի
պաշտօնատարը պատիւ ունեցաւ իւր վեհապե-
տին կողմանէ մատուցանելու Նաբոլէոն կայսեր
մը ինքրեկ կարգին մանեկած և նշանը Սոսիալ տը
Պրիւնով սեպտեմբր , յետ այնորիկ ներկայացոյց
Նաբոլէոն կայսեր Վորսաքի իշխանը՝ որ Ռու-
սոց զօրքերուն ընդհանուր զօրապետն է , և
մօտեւ ի իշխանքի ծովային հրամանատարն ու
թիկնապաշտ բարձրագոյն կայսերապետն Կոս-
տանդիանոս Սեփի լիւրտո քաղաքը կը
գտնուի , ուր վերապետութիւն կընէ ֆուկաթի
մը և շոգեշարժ գործիքի մը շինութեանը ի հա-
շիւ Ռուսոց կառավարութեան :

Վուրիտի լրագրոյն մէջ գտնուող առաւելա-
կան զօրաց վերին հրամանատար՝ Վորսիլի կոմ-
տը լիւիստայ կըգտնուի առայժմ : Պարբէշէն է
կառ մանն նամակները կըհամաձայնին ըսելու
թէ աւստրիական զօրքերը , որոց մէկ մասը ար-
դէն մեկուս է , պիտի չուշանան կատարելուպէս
պարսկալու լիւիստայի լաւաքիւն : Եւստրիացոց
մեկեկէն ետեւ նոյն նահանգաց բարեկարգու-
թեանը վրայոք սահմանեալ յանձնարարական
ժողովը իսկայն պիտի գումարուի և պիտի սկսի
իւր կարեւոր աշխատութիւնները ի գործ դնել :

Սոսիալ լրագրութիւնները պաշտօնական
ցուցակ մը կըհրատարակեն Սեփի Նիւրտանիոյ
ըրած ծախսը և առած եկամուտը՝ փասն տար-
ւոյն որ կըսկսի 1855 ապրիլի 1ին և կըվերջանայ
31 մարտի 1856 : Օգոստոյ գումարը կըհասնի

ԳԻՇԵՐ

Դուր փոստովոյ տարի երկիր յանկերպարուն սոյլ ի գիշեր
Քուր վերեւա տիրութեան առեալ ի մասը պարտածուի .
Եւ յաւելի ինքն աննահանջ թեւակներ թանձր ի թմիր ,
Ընդ մասը յաղթանակէ մահաւանջու անգու տեղէն .
Եւ զանգամ զիմարեկ խոնջ մշակին կաղաւթել գիւր ,
Եւ ժրտ տակաւորին միտս ի հոգոց հանել յոնջոյր :
Չղկանց ամբոխ ջոկի թեթեւ ի թիւ խոյսխոյս ,
Չօղ հեռայն մտախմբեալ ծաղկոյ ի ձեպ կերկեր ի կոխն ,
Թէ առաջիկայ հիւր ի դաշտ արտաձեւ գու կարաւոց
Հանկարծայն մեծ բանակի բեկման յոյժ փրկել փաղանգ
Իւր յաղթական թշուառ կորովակի հետաժրեալ :
Միտնալոր ամհամալ արանայ կապել զուգապարս ,
Չղկանց ջիւ անգեղայն արապէս յոյր մտախորտած ,
Խուսանալոր զեղեալ խաւին զանժառնէլն հարկանել քաղ ,
Եւ զերս ցնորապաշտ յոյս մշակին բաղմունիք ,
Զօրովիկ անեալ զմեծ շղկն շրթիկ յոյս բակի :

Իսկ անտուսց քերթուհին ձայն ի հաւալ յեղեղեղով
Միտաւոր ստանալակի սեր անբաղին եղանակէր ,
Միտակոմ օրիորդայ և պարմանեաց աղեկալ ի սիրտ
Զուշ մտոց յանկարտներ սիրագեղեղ երգոյն ի լուր :
Չեփիւս զատովք գրգռաւոր շղկնէր զիւր կողմ ,
Տերեք ընդ օղ զեղեղան վարդը ի վաղկան վէտ ի վէտ ,
Եւ տակաւ նինջ յաւելոյր յիւր ի կրով կախարդասոր ,
Համահետ համատարած ընդ բուսեան ասպարիւղայ ,
Սակայն գեւ զքերթուղին և զանձկարեկ տարիաւորին ,
Գտանք ըմբոս յիւրմէ զարտեանուն անկարժանար :
Միտն օձան լուսեղին գիւրեւան տաղկն ի հիւս
Լոյս խոնդի զիմբեան զիւր ծորան թեւէ յոնջոյր :
Ոչ անդաւ պարտաստող սեգ նժուղի սոյնք ի դաշտ ,
Մինչ ծաւալ զամբուսութիւն հոյս հանդէպ անձախտոր ,
Ոչ անդաւ եւուցանէ աշխոյժ ի լանջն այն ջերմոցի
Որպէս ի նա Պողոմէ վառէ զուրկ խորխորաւթիւն :
Իսկ միտն սիրտ սիրտայն սոյր ի տաճարն Լոտկան
Միտը ի խոսի ի տարիկի կայ անդեղեկ փնէ զբուն ,
Ոչ վնուող անդեղաւոր բուն զքերթոց աստեղայնէտ ,
Գոգաւոր թաւարտոց յաւն նեղաւ մինչ սարապէ

Ըն անպէս շղկոյտեր ինքն միւրիկ դաւ խաւորի
Բանաւորս ի քոյ հանդէպ հեշտեալ զօրն երկեր :

Բայց մար միւրն անոնց ընդ կապու տակն անպարզիւ ,
Թանձրանայ զամ քան զգամ՝ գոյ ընդ երկրի խոտներ զերկին ,
Եւ յանկարծ շղկն ի շրթն զշտալ ի շոյ ակեփայլի ,
Զիւր ի ձեպ թախտայնայ զմեղ միտն փեւեկելով
Եւ գորան ի ձեպ անհեղ լի ունկնդրութեան ձայն ի զօրանջ
Նշանակ եւ մոգաւոր օրոյ ընդ հուպ յեղափոխան :
Եւ ի մեղայ թեւ նինջ միտ և վար ցոյն փոյր յինն ,
Աւ հոս յոյժամ և հոյս արդ զհաւաքոյ քոյս հեշտեղալ :
Զեմ խոնդար Մուսոյն չեմ՝ Լոտկան պաշտօնաւոր ,
Օն ի նինջ քեթ ի կեղծիս սիրտեղայն մարեան թաւոր :

Խալի Լեւոնաւան (Թաւաշեան)
Լեւոնաւանի ի Բաքուի

ՏԱՐԵՆԱՐԸ ՈՐԲՈՅՆ

Ոչ) տան ամայ զին զօրն տեսանմ զիտակի
Յորում հօրն իմ կաթոյն յեթեան թաւաւ պերճ հօդ :
Զամբ հնէ հա՛լստ . . . ո՛ր թաղութիւն ո՛ր մեծ առգ . . .
Հիւրս չեմ այլ և երս հայր յայտ պաշտ շարաւոր . . .
Քարեկ զմաւ կամիկ իւր տիւրանք իմ յաւոյ
Բայց զբայոյ հետի պահէին նորին ի սեւա յանկողնոյ :
Լեւին ինձ ի քուն կոյ , մի՛ լուր աղէ՛ դու ի առգ :

Եւ հանէի եւ յոյժոյ
Զինն համայն աւարկոյ ինձ պատմէին զիմ կորուստ ,
Իրեւ զիշեր զիւր սեւա քոյ սիրելի ընդ յօք յամենաւոս :
Ոչ և երս հայր իմ զինն ողբաւորիկ կաթոյն :
Ան իմ շղկն ո՛ն ընդ վայր խոնդի ի զուր ի տեղին
Քաղաք գոյուան հայրական , վայել սիրուն և համբոյր
Ի յերթերթեղն նորուն զիւրական զհամբոյր :
Հոյսակալ բարեմոյն
Նորին պատուիկ խաւաւակի
Զգիշեր իսկ ողբն
Նշանակ եւ մեղի :

Ամբիթար իմ ի ցաւ արտաւոյ միտ ողբայն ,
Ողբայն անեւ իմ համապաղ մըն իմ սիրուն առ երկ :

- Հատ էին ինձ լիւթայք
- Եւ հնգալանիկ Սեղապք
- Եւ պերճ հրահանգ գրեւոյ
- Ուղիղ զթիւ և Օւրյ :
- Յայնժամ կրկի պանծաղին
- Օհաւաւգիր ի ձեռին
- Որպէս զեկպետ Պարսկական
- Օրհնակի իւր Վուրան :
- Լիւարճ զանձու է գերի
- Եւ ոյր գրպան իցէ լի
- Բաւտանան նմա փառք
- Օւրթ թուրք աշնան անհամարք :
- Եթէ պայծառ ի մտին
- Ոչ շոքեցէ ակն անդին
- Եւ կամ զուլամը ի հանգոյց
- Ոսկեղծայ ժամացոյց ,
- Լիւրտ է նա և իւր բան
- Երժանաւոր չէ ունկան ,
- Թէ և իցէ գերիմաստ ,
- Պերճ ի հանար և ի փոստ :
- Բաճէ Մուսայի իմ ախուր :
- Օր տարտամիս զուր ի զուր
- Սեգ յաղգայնոց չիւրի
- Եւ ոչ ժպիտ խորխորս :
- Երգնու՛մ ի հայր լիւրն
- Օարդեկ զքնար օն և օն
- Որով երգել իցէ հարկ
- Օգիտութեան բազմ անարգ :

Խալի Լեւոնաւան (Թաւաշեան) :

92 միլիոն 532,850 լիւա սթէրլինգի և եկամտից
գումարը 69 միլիոն 808,996 լիւալի : Տարբերու-
թիւնը որ 22 միլիոն 723,854 լիւա կընէ , փոխա-
ռութեամբ լեցուեցաւ : Այնչաւ տարուան մա-
յիտի 31ին պահասորդ տարբերութիւնը 5 միլիոն
600,621 լիւա էր : Այն ժամանակը տեւութիւն
պարտքն ալ 775 միլիոն 312,624 լիւա սթէրլին-
գէր : սրուն համար 22 միլիոն 267,361 լիւա տա-
րեկան տոկոս կը վճարուի :

— Լիւթիքի կըզբեն թէ գաղղիացի զօրաց ի-
րէութեն շուտով մեկնելու լուրը որ տարածուած
էր , բարորդին անհիմն է . քանզի լիւթիքի լիւթ-
ղիոյ և Վաղղիոյ դեպքանտոնները տակաւին
լուր մը չունին այս բանին վրայոք :

— Կոստանտինոպոլիսէ մի , կընէ յոսանալ ար-
՝ Վանսիւսիւնիւն , նոր գիւտ մը գտեր է տախտա-
կաշէն տունները կրակէ պահպանելու : զիւրին ու-
խիտ ածան կերպիւ : Տեսակ մը իւզով կընտա-
տանայ ծէփելու տախտակները , որոնք յետ աշ-
նորին պիտի չընան բոլորովն և շատ ժամանակ
պիտի դիմանան : Յիշեալ քիմիագործը կոտորե-
ղիւն պիտի կըգտնուի և պատրաստ է ապացու-
ցանելու իւր գիւտին անսխալութիւնը :

Լիւթիքի կըզբեն :
— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
փաշան կոտորեղիւն պիտի կըթալու իւր փա-
փաքը յայտնելով կայսերական գործակալ Նէ-
ճիպ-պէյին , հրահրուած է կայսերական կա-
ռավարութեանն որ յիշեալ մայրաքաղաքը եր-
թայ և իւր խոնարհ ու մտերիմ շնորհակալու-
թիւնը անձամբ յայտնէ օգոստոսի 10ին Վալի-
տին փաշան ամենայն շնորհաց և բարութեանց
զօրս Վալիտին և հարկաւորութիւնը հաճեցաւ շնոր-
հելու յիշեալ փաշային : Տակաւին յայտնի չէ
թէ Վալիտ փաշան երբ ճանապարհ պիտի ելլէ
կոստանտինոպոլիս երթալու :

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

հիմ փաշային երրորդ որդին է : Վալիտ փաշան
միայն ունի բազմաթիւ բաժին գումար այս ընկե-
րութեանը . և մնացեալներուն համար տեղացի
և օտարական վաճառականաց տառաջարկութիւն
պիտի ըլլայ որ գործին : Վալիտ փաշային թիւնը
միայն ունի նաեւ խնդրելու իւր կառավարութե-
անն որպէսզի այս շոգենաւուց ընկերութիւնը օ-
գոստոսի 10ին Վալիտին յատուկ պաշտպանու-
թեանը և խնամք ներքեւ գործի և Վէճիպիէ
կոչուելու պատիւ ունենայ :

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
արտօնութիւն ստացաւ . եւ կայսերական կառավա-
րութեանն որպէսզի լիւթիքի քաղաքը կա-
ղով լուսաւորէ : Այս բանին գաղափարութեան
թուղթը արդէն գործած և ընդցած է , և այժմ
Վալիտին համար ևս գաղափարութիւն կըլլայ :

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

և Իտալիոյ սահմանադրական կառավարութեան
կէզբեն և օրինակը : Այնչաւ արժանապարհ տէ-
րութիւն մըն է և արդական տեւութեանց մէջ
ունեցած իւր կացութեամբ , և զօրաւոր է վըս-
տահութեամբ զոր կրնայ ունենալ իւր զօրաց
բանակին վրայ , որ ցոյց տուաւ աշխարհիս թէ
կրնայ յառաջ քաշել երբոր կրկնուի : Այս
տեւութիւնը արդէն ձեռք բերած է զբարեկա-
մութիւնը և զհամարումը ամենէն մեծ դաշնակ-
ցութեւ մը որ երբեք չէր եղած Լիւթիքի մէջ :
Իտալիան կըպարտաւորի դէպ ի Վարտենիան
անկախաւոյց մնալ , եթէ կուզէ որ կարող ըլլայ
որ մը անկախ ազգութիւն մը կազմէ : Հասա-
րակապտութեան դիտարկութիւնը վստաստար
երազ մըն է . երազէն ալ աւելի գէշ է . քանզի
անոր ներքեւ կըգտնուին բռնութիւններ , որոնք
աւելի սոսկալի են քան զբռնութիւնները որոց
ներքեւ սոյսօրուան օրս կըհեծէ Իտալիան : Հա-
սարակապտութիւնը աւելի երկար մաքառում
մը պիտի գրգռէ և ծիծաղելի պիտի յուսնէ
Իտալիոյ ջանքը իւր սղատութիւնը ստանալու
համար : Իսկ յայտնան է թէ հասարակապտ-
ութեան հետեւելու ըլլայ Իտալիան , պիտի
կորսնցնէ զգործակցութիւնը և զձեռնուռու-
թիւնը , զոր իւր երկարատեւ վիշտերը ձեռք բե-
րած են Լիւթիքի մեծագոյն մասին գաղափարին
մէջ : Հասարակապտութիւնը անկարելի և ան-
հիմն բան մըն է , զոր դէմ կըզենեն այնպիսի կա-
ռավարութեան մը , որ զօրաւոր և գործունեայ
է , ու Լիւթիքի գլխաւոր տեւութեանց պաշտ-
պանութիւնը ստացած է ամեն իրաւացի և գոր-
ծադրելի խնդիրներուն մէջ :

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

— Լիւթիքի կըզբեն իւր տախտակ բարձրագոյն Վալիտ
որ բաժնորդական ընկերութիւն մը շոգենաւուց
երթնէ իւր թիւն մը հաստատէ Լիւթիքի տանի
ծովուն մէջ , այսինքն Վէրքէնէ , Ղէտոսյէն
միւսն և Սուլթանի պարտնոյրը երթան ու գան : Այս
ընկերութեան վերատեսչութիւնը ընելու և ա-
նոր հարկաւոր կանոնները հաստատելու համար
յատուկ ժողով մը կարգադրեցաւ որոց անդամ
ները , ըստ հրամանաց Վալիտ փաշային , իւրա-
քանչիւր ազգի երեւելի վաճառականներէն ընտ-
րուեցաւ և այս ժողովին նախագահ անուանե-
ցաւ Սուստաֆա պէյը , որ վախճանեալ Վալիտ

Տան ամաց բոլորումն տարիկեայ ոչ բնական
ճշտութեամբ թօթախիւ միւսմիւս զրուստ տալուին .
Ո՛հ , չիտրեմ տեսանել ի գիրկս հօրն իւր որդեակ
Առանց տակ ի հաւաք . « Եր և իմ հայր ունի դուռնակ »
Դեմք իւր պատկեր հանապաղ փառաբանուց և ներկայ
Գիրկս արհամիւն զմօտա ճեպեմ
Տփղիսն տանին մինչ աշուն զիւր արիւն թնա հոյունի ,
Կամիւն . ո՛հ հայր , զիմ զրուս բարձեալ տանիլ զհին ,
Ի վայրս սիրուն յորում զգեմք հայրենական յորդագութ
Տեղի , եղբէկ , փարեղով զիւրին նուազ անդուստ
Ի վայր տխուր որ մարմնոյ տայ անկողին հանգստեան
Երթայ իւր զիւր սիրելի իմ որդեկիւր և կայան :
Երթայ ծաղիկը պատուական
Վարդով սիրուն լուսայի
Զպաշտելին քո տապան
Յարգել պճնել գեղանի :
Որդեղով ըզլեմ ցուրտ ի գերարտօն որդեկիւր
Ի ձայն որդեմ արտասուց զայս երբ ասել գամագիտ :

Թարգմանեալ ի գաղղիերէն
Պիւճ Լիւթիքի Թագաւորեան :
Աշակերտ Սեւ . Վարժ :

ԶՈՒԱՐԱՆԱՍՏՈՒԹԻՒՆԻՔ
Յոնաթանէ Լարգանէալ :

Իմաստակ մը երազին մէջ կըտեսնէ թէ սեպ
մը կոխեր է և միանգամայն կարծելով թէ կը
ցաւի , ալ թնցաւ ու կայեց ոտքը կտաւով մը :
Ուրիշ մըն ալ պատճառը իմանալով ըսաւ անոր
ինչու համար առանց ոտքիդ ամանը հագնելու
կըքնանաս :
Իմաստակ մը ուրիշ իմաստակի մը հանգիպե-
լով , ըսաւ անոր . լսեցի որ մեռեր էք . միւսը
պատասխանեց , բայց զիս կըտեսնէք որ տակա-
ւին արեւ կըմայրելմ : Կրկնեց իմաստակը . ինծի
այս լուրը տուողը ձեզմէ շատ հաւատարիմ է :

Օսմանեան կառավարութեան ուշադրութիւնը չեղանքին բարեկարգութեան վրայ չէր դարձնուած և յատկապէս և այս բանին համար նոր օրէնքներ և սահմանադրութիւններ չարագրել տալու կաշխատի : Կըհաստատեն թէ անշարժ ստացուածոց վերաբերեալ նոր օրէնքը մօտերս երևան պիտի ելլէ և պիտի ծանուցուի բարեկարգ տեղութեան երեսփոխանաց , որոց հետ համաձայն գտնուիլ հարկաւոր է վասն իրաւանց զոր և բողոքները պիտի ունենան իրենց անուամբը անշարժ ստացուածք դնոյ առնելու :

— Զայտին է որ օսմանեան դրամանոց (պանքա) մը հաստատուելու առաջարկութիւն կըլլայ ի կոստանդնուպօլիս : Եւրոպայի Բանկին լրագիրը կըսէ թէ նոյն դրամանոցին ստորագրողները ամսոյս 14ին գումարուեցան Վալթիայի վաճառականաց ակմբանոցը և յանձնարարական ժողովմը կարգեցին որ այս ընկերութեան առաջարկութիւնը կառավարութեանը ծանուցանէ : Ահաւասիկ այս ժողովոյն անդամները որ բուէարկութեամբ ընտրուեցան , պարոնայք թ . Պալ-Թաշի , Մաշիկեթի , Մաքսուտ , () . Թընկը , Հանսըն , Ե . Մաշիկ , Պաք , Օ . Գարիֆի , Թուսիկի , Մ . Պալթաշի , Բախարի և Տ . Կապանի , որոնք երեւելի վաճառականներ և սեղանաւորներ են :

— Ռուսիոյ դեսպան մօսկու տը Պալթիկէֆ ապետը ընկերութեամբ Վալթիայի իշխանին , որ դեսպանատան խորհրդական է և Չ . խորհրդայն քարտուղարք ու երկու թարգմանք անցեալ շաբթու Տըմա-Պաշիկի կայսերական պալատը գնաց Ռուսաց Թաւան անուն շոգենաւով և պատիւ ունեցաւ Սուլթանին ներկայանալու :

Այս բարեպաւտեհ առթիւ վսեմափայլ դեսպանը պարագային յարմար տոննաբանութիւն մը ըրաւ . որուն օգոստոսի կայսրը խիստ մարդասիրութեամբ և վեհանձնութեամբ պատասխանեց : Յետ այնորիկ մօսկու տը Պալթիկէֆ ասպետը իւր վեհապետին վկայական նամակները մատոյց Սուլթանին , ու իւր հետք եղող դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեաները ներկայացուց Նորին Վեհափառութեանը :

Արտաքին գործոց տեսուչ Ֆուատ փաշան , կայսերական ատենանիս թարգման Պապուլի է . Ֆէնտին և Քիւմիւլ-պէյը ներկայ էին կայսերական այս ունեւորութեանը :

— Ռուսիոյ դեսպանին մայրաքաղաքս հասնելէն ետեւ , բարձրապատիւ Քարալը Վեհափառութեան փաշան , որ արտաքին կարգի դեսպան անուանուած էր Ռուսիոյ տէրութեանը քով , անմիջապէս մեկնեցաւ : Օտեսա երթալու Ֆէնտին-Պաշի շոգենաւով . ուսկից Սոսիւսա պիտի երթայ Միլիթանդը վեհափառ կայսեր թագաւորութեան ներկայ գտնուելու համար Սուլթանին կողմանէ :

— Արմանապատիւ տէր Վալթիայի Վալթիայի վարդապետը , որուն վրայօք Արալ-այ նախընթաց թերթին մէջ յիշատակութիւն եղած է , ամսոյս 13ին ընկերութեամբ 38 հայկազուն պատանեկաց մայրաքաղաքս մեկնեցաւ Փարիզ երթալու : Այս աղնուական տղայքը , ինչպէս յայտնի է , Փարիզի Միլիթանի աղջկային բազմաթիւ դպրոցին պիտի աշակերտին :

— Միջեալ շաբթու իրիկուան դէմ թիւրքէնտաշի յարգոյ Վանատե աղան Յովսէփեան , Պէշիքթաշ իւր տանը մօտ խարդախութեւ սպանուեցաւ երեք եղբունգործ այլազգեանէ : Որոնք դժբաղդութեամբ կառավարութեան ձեռքը չանցան մինչեւ ցայսօր :

— Այստեղեկան բարձր հրովարտական որ ի 11 ամսոյս , մեծաշուք Միլ-Մեհապէ Գիւնտին իգմիլի նահանգին տու մարակալ (տէֆթերտար) կարգեցաւ , և այս առթիւ առաջին կարգի երկրորդ աստիճանի պաշտօնատար անուանեցաւ :

— Դիւրիւն մինչեւ Այստեղ շինուելու երկաթէ ճանապարհին թշուառութիւնը կայսերական հրովարտական միտար Ռուսիայի Վիլիքին անգղիացի վաճառականին շնորհուեցաւ , որ երեսփոխան է անգղիական ընկերութեան մը :

— Սոսիւս Վալթիայի Վալթիայի գիտնական անձը , որ արեւելեան լեզուք բաղմաթիւ օգտակար գրքեր շարադրէր և ի լոյս ընծայէր է , ու երկու տարիէ ի վեր Մեզիկի կառավարութեան ծա

ռաւութեանը մէջ կըգտնուի , Սեփիլի կարգին պատուանշանը ընկալաւ օգոստոսի կայսրէն : — Տիփիլի կարգին թէ կարնոյ Ռուսաց հիւպատոսը , որ յիշեալ քաղաքը կըգտնուի , մօտերս պիտի մեկնի կարին իւր պաշտօնին երթալու ընկերութեւ Վեքիլի Վալթիայ գնդապետին :

— Պէշիքթաշի մէջ անպակաս գողութիւններ և եղեռնագործութիւններ կըպատահին , որոց առաջըր առնելու համար ոստիկանութիւնը ամեն կերպ զգուշութիւնները ի գործ դրաւ :

— Օգոստոսի Սուլթանը մարդասիրաբար ուշադրութիւն ընելով աղքատագոյն զոր ամենապատիւ տէր Սուլթանի նախորդ Վալթիայքը կոստանդնուպօլիս խոնարհաբար մատուցէր էր Նորին Վեհափառութեանը , բարեհաճեցաւ հրաման ընելու որ 2000 զէշ ամսական թոշակ շնորհուի յիշեալ սրբազանին :

Գիտել արժան է որ օսմանեան կառավարութիւնը ի վաղուց անտի սովորութիւն ունի ամսական թոշակ մը տալու Յունաց պատրիարքներուն , երբոր իրենց պաշտօնէն կըհրաժարին :

— Օգոստոսի Բանկին լրագրոյն ամսոյս 16 թուոյն մէջ կըկարդաւ :

« Վալթիայի գործոյն համար հաստատուած յանձնարարական ժողովը երէկ գումարուեցաւ իւր նիստերուն սովորական տեղը և վկաներուն վերջին ընկերները մտիկ ըրաւ : Այս վկայութիւններէն կըյայտնուի որ Սուլթան փաշան անմասն է նորահաս Պալթիկի աղջկան սպանուելէ » :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՆԻՔ

Չիւրախ , 24 Օգոստոսի :

Քաղաքիս անգործութիւնը և ապահովութիւնը կըշարունակուի միշտ շնորհիւ նահանգիս կուսակալ վսեմափայլ Սուլթան փաշային , որ մեծ գործունէութեամբ և անխնայ ջանքիւ ի գործ կըդնէ իւր բարձր պաշտօնը :

— Սեփիլի Վեհափառութեանը նահանգիս տու մարակալութեան բարձր պաշտօնը յանձնուելու օգոստոսի Սուլթանին անոր մեծագոյն աստիճան շնորհուիլը ուրախութեան պատճառ եղաւ իգմիլի հասարակութեան . քանզի յիշեալ բանիւսն պաշտօնակալ իւր գործունէութեամբ , խոհեմութեամբ և աղնուական վարմունքով խիստ հաճելի և քողոր յիշատակներ ձգած է աստ :

— Միջեալ շաբթու օրը Սուլթանի նաւատորմով հասաւ մեր նաւահանգիսը հրամանատարութեամբ տը Պալթիկի ծովապետին : Այս նաւատորմով որ թրեստին կուգայ Յունաստան հանդիպելով , բազմաթիւ է երկու ֆուէկաթէ , երկու գործիկէ , երկու կորիքէ և երկու շոգենաւ , որ ընդամենը 8 կտոր նաւ կըլլայ : Յիշեալ նաւատորմով երէկ առտու դարձեալ ճանապարհ ելաւ միջերկրական ծովը պտըտելու և կըսուի թէ մինչեւ մէկ ամիս թրեստ պիտի վերադառնայ :

— Վարդան մեծագոյ Ռաֆայէլ աղան այսօր աւստրիական շոգենաւով կըմեկնի Իտալիա երթալու : Յիշեալ քաղաքային ուսումնական պաշտօնաւոր իւր քաղաքը և աղնուական բնաւորութեամբը և իւր ազգասիրական զգացմունքներով խիստ քաղաք յիշատակներ ձգեց թէ իւր ազգականաց և թէ իւր բարեկամաց սրտին մէջ :

— Պալթիկի կըգրեւն թէ երկրաշարժութեան պղծիկ ցնցումներ պակաս չեն և կըշարունակուին : Այս բանը հասարակութեան սիրտը սոսկում ձգեց է . քանզի կըվստնան եղեր որ չլրացի թէ դժբաղդ հետեւութիւններ ունենայ :

— Ընդամենը լրագրութիւնը որ կըտպուի ի Պէշիքթաշ և Ռուսիոյ օգոստոսի պաշտպանութեան համար հաստատուած է , սուտ կըհանէ զուրը որ տարածուած էր աւստրիական քանի մը լրագիրներէ , թէ մօտերս դեսպանաւորութեան պիտի ըլլայ ի Վեհափառ խոնարհ ընկերը և որոշելու համար : Բայց կըպնդէ թէ իշխանապետ ըստուած կըզգայ վեճը Փարիզի դեսպանաւորութեան պիտի յանձնուի որ կարգադրէ : Քանզի յայտնի է որ նոյն ժողովոյն երկրորդ երեսփոխանները մշտապէս կըմնան մարտի 30ին հաստատեալ հաշտութեան դաշնագրութիւնը կատարելու ի գործ դնել տալու համար :

ԱՐԴԱՐԱՅԻՆ ԱՐԴԱՐԱՅԻՆ

Չիւրախ , 24 Օգոստոսի :

Այս շաբթու 33 կողով աֆիոն վաճառեցաւ 153-155 զէշ չէքին : Տօրոնը կերելի թէ պիտի իջնայ . վերջին վաճառումները 294-300-303 զէշ էղան կենդինարը , Չմօքրուած բուրդը 240-319 1/2 զէշ վաճառեցաւ , ըստ տեսակին : Փալմանտները միշտ կուգուին : Այս շաբթուան հասած չոր թուղին գումարը 3000 բեռի չափէ և ըստ տեսակին կըվաճառի 110-200 275 զէշ կենդինարը , Տեղւոյս կարմիր չափը 190-200 զէշ կարմիր կենդինարը , Սկը 80-85 , Սուլթանիս ըստուած անկուտ չափին գիւնը 7-8 1/2 զէշ է օխան ըստ տեսակին :

ՓԱՆԱԽԱՆԱ

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԼՆ

ՃԱՆԱԳԱՐ ՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՅԱՆԻ

Արար Բեկ Վարդապետ Սիլիկեան

Ժաբան Բեյ Լիլիպի

Տպեալ ի կոստանդնուպօլիս ,

Ի տպարանի Ստեփան :

Սիլիկեան Լիլիպի աւերակներու վրայ կրապարակաւ սարգարդութիւններու ամենէն ճիշդ և կարգաւոր է , պարզ աւերակներու վրայ և գեղեցիկ և վառաւոր ոճով գրած : Կոստանդնուպօլիս ամեն գրաւորական իշխանութիւն . Գիւն 5 շաբթու :

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Գեղանաւոր Թովմայի Հոլոնի :

Այս անգին դեղը , որ բոլորովին բաղադրեալ առողջարար խոտերէ , չի պարունակել իւր մէջ ոչ մէկ և ոչ ուրիշ վնասակար գոյացութիւն : Որչափ որ քաղցրէ փափուկ և մատաղ մանկանց ու խիստ տկար կազմուածոց համար , նոյնպէս շուտ և հաստատուն է արմատախիլ ընելու գիւնարութեան ներքին անհամեմատ խիստ ուժեղ անմիջական : Բաց յայտնի կատարելապէս անմասն է ի մասին իւր ներգործութեանը և հետեւութեանը : Այս դեղը առնուելով , կըհետազօտէ և միանգամայն կը փարատէ ամեն տեսակ հիւսանդութիւնները որ և իցէ աստիճանի հասած ըլլան և որչափ հին ժամանակէ հետեւ արմատացեալ ըլլան : Հազարաւոր մարդիկ բժշկեցան այս դեղը գործածելով , որոցմէ շատերը գեղեցիկանին դուրս հանելէն ետեւ , քիչ մը յարստութեամբ վերստին ստացան իրենց առողջութիւնը , և կենդանական գոյութիւններէն ձեռք բերին երբեք չբերէ ամեն դեղերէն յոյսերնին կարելի էր բոլորովին :

Ուստի սաստիկ անտաքայնէր յուսահատութեան մէջ թնկնալ . այլ արժանաւոր փորձը ընել այս պատուական դեղին ազդու ներգործութեանը , և շուտով ինչ քաջաւոր ջրութիւնը ստանալու բարեբաղդութիւնը պիտի ունենան :

Կը յորդորէր գիւնարութեան , որպէս զի որչափ կարելի է , փութեալ հոգ տանին գործածելու այս բժշկարար դեղը հետեւեալ խօսքով խօսեցաւ համար . որ եւ ,

Նիւհասական ջերմք (ֆիւրիլ Երթմարիութեան) :
Շիւրքեթութիւն (ամսի) :
Մարդոյ մորթոյն վրայ եղած բիծերու աստը :
Քրիտական ջերմք : Մաղձ (զաֆրա) :
Թորացաւութիւն , կամ Թորային տկարութիւն :
Կուստուրմ (ամսի) : Տրոգորութիւն (սրտա) :
Օձիկ (երանձնք իւր) : Խիթ (ամսի) :
Կանանց ամսական օրնաց անկարգութիւն :
Վերին տեսակ ջերմք : Ուստացութիւն (նիդրի) :
Վիւսագութիւն : Գիւնարութեան թուրութիւն :
Բորբոքում (Երթմարի) : Գոյուր (սարկը) :
Լեղի (զառա ճիւղ) : Գիւնարութիւն :
Երկաթաւորութիւն (նիթրի) :
Տեւատեութիւն (մայրա) :
Յօղացութիւն (քիւմար) :
Միկարգութիւն : Խոյ պարանոցի (առաւ) :
Երկրորդական դեղք գաղղիական աստի :
Խիթ երկաթաւոր և միկարգ (կուստ) :
Սաստիկ ջրացութիւն (սրտա) :
Ուստց (Կիւմար) : Վեղք (իւր) :
Ամեն տեսակ որդեր (սողութեան) :
Վիւսագութեան աստեր (Գիւնի իւր) :
Թուրութիւն և նուագութեան ուժոյ , որ և իցէ պատճառներէ ծագած ըլլան :

Այս դեղահատերը կը վաճառին ի խոնարհ միտար Թովմայի Հոլոնի գործատունը , որ է Սիլիկեան ըստուած թաղի թիւ 244 . իսկ օտար երկիրները կըվաճառուի զիւր զիւր վաճառական . իգմիլի մէջ սինթօր Սիլիկեան Չիւրախի դեղավաճառին խանութը կը ծախուի . որ ի Գիւնարութեան թաղի Սուլթանի ճապարակ ըստուած փողոցը թիւ 30 :

Այս դեղահատից տուփերը զանազան մեծութեամբ են , և կը վաճառուին 8-21 և 32 դրուսով իւրաքանչիւր , և ամեն մէկուն մէջ տպեալ ծանուցադրմը կայ , որ յիշեալ դեղահատից գործածութեան վրայօք մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ , գաղղիարէն , անգղիարէն և հայերէն լեզուաւ :

Միտար Թովմայի Հոլոնի իւր այս դեղերից համար Ամիլիկայի Նիւ Իորք քաղաքը ևս նոր գործատուն մը հաստատեց , որ կըգտնուի ի Միլիթան Լէն փողոց , թիւ 80 :

Հրատարակէ և տէր լրագրոյն :

Սիլիկեան Գ . Պալթիկեան :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԴԱՐԱՅԻՆ ԱՐԴԱՐԱՅԻՆ